

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Фармацевтична компанія «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ III Всеукраїнської науково-методичної конференції

(Шостка, 19 квітня 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

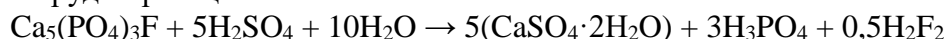
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУЛЬФАТНОЇ КИСЛОТИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА В'ЯЖУЧОГО

Д.О. Самофалов, Я.Г. Вазієв, О.В. Павленко

Шосткинський інститут Сумського державного університету
nis@ishostka.sumdu.edu.ua

Гіпс широко поширений в земній корі у вигляді гіпсового і ангідритового каменю. В Україні видобувається біля 1 млн. тонн гіпсового каменю, але потреба в ньому складає від 3,5 до 5 млн. тонн для забезпечення виробників будматеріалів. Тому особливий інтерес представляють питання утилізації існуючих відходів, які мають в своїй основі гіпс. Одним з таких відходів є фосфогіпс. Який може бути використаний у якості джерела вторинної сировини для виробництва гіпсового в'язучого.

Фосфогіпс утворюється в процесі виробництва фосфорної кислоти з апатитових і фосфоритових руд за реакцією:

Основний компонент фосфогіпсу – дигідрат кальцію сульфату, який не має в'язучих властивостей. Але вони можуть бути набуті шляхом проведення операції зневоднення. Зазвичай, з фосфогіпсу шляхом термічної обробки отримують в'язучі речовини з різним ступенем зневоднення, близькі за властивостями до низькомарочних гіпсових в'язучих з короткими термінами тужавіння. Теоретично дегідратацію двоводного сульфату кальцію можна здійснити шляхом хімічної реакції, додаючи сильний дегідратуючий агент.

На меті було провести дослідження щодо можливості застосування концентрованої сульфатної кислоти в якості дегідратуючого агенту фосфогіпсу для виробництва гіпсового в'язучого, що дозволило би виключити енергоємні стадії: автоклавування, фільтрацію та сушіння.

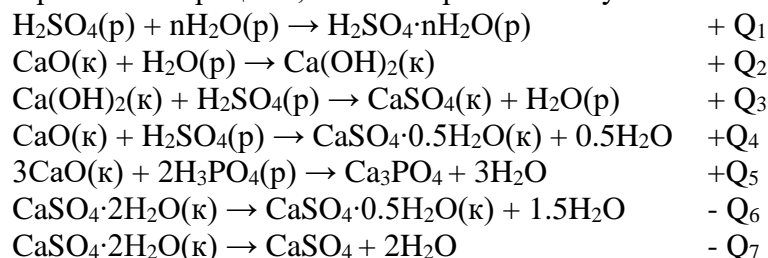
У якості об'єкту дослідження було використано зразки відвального фосфогіпсу – відходу виробництва фосфорної кислоти ТОВ «Сумхімпром».

Дослідження дозволили розробити спосіб переробки сировини, що включає стадії:

- додавання дегідратуючого агенту - концентрованої сульфатної кислоти до фосфогіпсу з отриманням напівгідрату кальцію сульфату за рахунок зневоднення дигідрату внаслідок виділення великої кількості тепла в ході хімічної реакції між водою та кислотою;

- додавання, до отриманої суспензії кальцію оксиду для нейтралізації надлишку сульфатної, залишків фосфатної та флуоридної кислот.

Вірогідне протікання процесів, можна виразити наступними схемами:

Як свідчать результати досліджень, можливе отримання в'язучих речовин без застосування операцій зневоднення в апаратах термічної обробки. Таким чином, запропонований спосіб переробки фосфогіпсу дозволяє застосувати концентровану сульфатну кислоту в якості дегідратуючого агенту дигідрат кальцію сульфату, що знижує витрати енергії в процесі виробництва гіпсових в'язучих.

За результатами досліджень подано заявку на патент України на корисну модель.